

Διαφοροποιημένο διδακτικό σενάριο στη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης αξιοποιώντας το ποίημα «Η ποδηλάτισσα» του Οδυσσέα Ελύτη

Differentiated lessonplan in the teaching of Greek as second/foreign language based on the poem "I podilatissa (The bicycle rider)" by Odysseus Elytis.

Μαρία Πλουσιού, Μεταπτυχιακό Δίπλωμα στη Διδασκαλία Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης, Κωνσταντινούπολη, mploussiou@yahoo.gr

Χριστίνα Τέγου, Υποψήφια Διδάκτορας ΑΠΘ, Διδασκαλία Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης, Κωνσταντινούπολη, xristina_te@hotmail.com

Maria Plousiou, MA in Teaching Greek to Speakers of Other Languages, mploussiou@yahoo.gr

Christina Tegou, Phd Candidate Aristotle University of Thessaloniki, MA in Teaching Greek to Speakers of Other Languages, xristina_te@hotmail.com

Abstract: The coexistence of students from different lingual and cultural backgrounds has increasingly become the dominant reality in the modern classroom both in relation to national schools and in Greek-speaking foreign education programs. Especially, when it comes to teaching Greek as a second/foreign language in abroad, the instructional material and the aims of the curriculum proposed for this purpose, need to be strengthened and adapted by the teacher according to the students towards whom it is aimed and in particular to the circumstances under which they are required to teach. Based on this fact, the present paper attempts to present a teaching plan based on the poem “I podilatissa (The bicycle rider)” by Odysseus Elytis. The design of the plan was based on Task Based Learning Teaching while also utilizing strategies from Differentiated Instruction. The lesson plan was applied on 3th grade pupils taught Greek as L2/FL in a minority Elementary School in Istanbul. The aim of the article is to highlight the importance of Differentiated Teaching in conjunction with the utilization of modern methods and techniques in classes where students with different language skill level coexist.

Keywords: Differentiated Instruction, Task Based Learning, Teaching Greek as a Second/ Foreign Language

Περίληψη: Η συνύπαρξη μαθητών που προέρχονται από διαφορετικά γλωσσικά και πολιτισμικά περιβάλλοντα αποτελεί, πλέον, την ισχύουσα πραγματικότητα στη σύγχρονη σχολική τάξη, είτε γίνεται λόγος για τα σχολεία της ημεδαπής, είτε πρόκειται για την ελληνόφωνη εκπαίδευση του εξωτερικού. Ειδικότερα, όταν πρόκειται για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης στο εξωτερικό, το διδακτικό υλικό και οι στόχοι των

Αναλυτικών Προγραμμάτων¹ που προτείνονται για τον εν λόγω σκοπό, χρήζουν ενίσχυσης και διαφοροποίησης από μέρους του/της εκπαιδευτικού ανάλογα το μαθητικό κοινό στο οποίο απευθύνεται και τις ιδιαίτερες συνθήκες στις οποίες καλείται να διδάξει. Υπό το πρίσμα αυτό, στο παρόν άρθρο επιχειρείται η παρουσίαση μίας διδακτικής πρότασης με θέμα το ποίημα «Η ποδηλάτισσα» του Οδυσσέα Ελύτη. Ο σχεδιασμός της εν λόγω πρότασης βασίστηκε στη Δραστηριοκεντρική Εκμάθηση, προσέγγιση για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης² ενώ παράλληλα αξιοποιεί στρατηγικές από την εκπαιδευτική φιλοσοφία της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας. Η πρόταση εφαρμόστηκε στο πλαίσιο δειγματικής διδασκαλίας σε μαθητές Τρίτης Δημοτικού που διδάσκονται την Ελληνική ως Γ2/ΞΓ σε δίγλωσσο μειονοτικό δημοτικό σχολείο της Κωνσταντινούπολης. Στόχος του άρθρου είναι η ανάδειξη της σημασίας της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας σε συνδυασμό με την αξιοποίηση σύγχρονων μεθόδων και μέσων για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως Γ2/ΞΓ και η εφαρμογή της σε τάξεις όπου συνυπάρχουν μαθητές με διαφορετικό επίπεδο γλωσσομάθειας.

Λέξεις κλειδιά: Διαφοροποιημένη Διδασκαλία, Δραστηριοκεντρική Εκμάθηση, Ελληνικής ως δεύτερη/ξένη

Εισαγωγή

Ο όρος «Διαφοροποιημένη Διδασκαλία³» αναφέρεται σε μια συστηματική προσέγγιση στο σχεδιασμό του συνόλου της διδασκαλίας για μαθητές με διαφορετικές μαθησιακές ανάγκες. Για τον κατάλληλο σχεδιασμό της διδασκαλίας, δίνεται έμφαση σε δύο βασικούς άξονες: στο μαθητή και στο αναλυτικό πρόγραμμα (Παντελιάδου, 2008, σ. 7). Ειδικότερα, όταν πρόκειται για την περίπτωση διδασκαλίας της Ελληνικής ως Γ2/ΞΓη διαχείριση της γλωσσικής και πολιτισμικής πολυμορφίας που συχνά χαρακτηρίζει τους μαθητές καταδεικνύει την ανάγκη για διαφοροποίηση των ΑΠ και των στόχων που θέτουνώστε να ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες ανάγκες όλων των μαθητών και μαθητριών⁴(Σπαντιδάκης και Βασαρμίδου, 2014). Στα δίγλωσσα μειονοτικά σχολεία της Κωνσταντινούπολης φοιτούν παιδιά Ρωμαίων οικογενειών, παιδιά μεικτών γάμων (ένας εκ των δύο γονιών είναι Ρωμικός ή Έλληνας), παιδιά Ελλαδιτών, παιδιά Αντιοχειανών Ορθόδοξων Χριστιανών⁵ (Ρομποπούλου, 2018). Πρόκειται, συνεπώς, για μαθητές που προέρχονται από διαφορετικά γλωσσικά και πολιτισμικά περιβάλλοντα. Σύμφωνα με τον Δαμανάκη (2004), όταν η Ελληνική διδάσκεται σε μαθητές ελληνικής καταγωγής με έστω περιορισμένη γνώση σε αυτή, πρέπει να διδάσκεται ως δεύτερη γλώσσα, ενώ στους μαθητές μη ελληνικής καταγωγής που δεν έχουν καμία γνώση

¹Στο εξής ΑΠ

²Στο εξής Γ2/ΞΓ

³Στο εξής ΔΔ

⁴Για την αποφυγή των διπλών τύπων οι μαθητές/οι μαθήτριες, υιοθετείται στο κείμενο ο τύπος «οι μαθητές» και αναφέρεται και στα δύο γένη.

⁵Με τον όρο «Αντιοχειανοί Ορθόδοξοι Χριστιανοί» γίνεται αναφορά σε Αραβόφωνους Χριστιανούς Ορθόδοξους από τον νομό Χατάι (Hatay) της Τουρκίας, οι οποίοι λόγω πολιτικών και ιστορικών συγκυριών έχουν απογραφεί ως «Ρωμιοί Ορθόδοξοι» και τα παιδιά τους φοιτούν στα ομογενειακά σχολεία της Κωνσταντινούπολης. Για τους εν λόγω μαθητές η Ελληνική είναι ξένη γλώσσα (Ρομποπούλου, 2018).

της γλώσσας ως ξένη. Στην περίπτωση των μειονοτικών σχολείων της Κωνσταντινούπολης δεδομένης της συνύπαρξης μαθητών που γνωρίζουν σε κάποιο βαθμό την Ελληνική και μαθητών που καλούνται να την κατακτήσουν ως μία νέα γλώσσα, η ανάγκη για την υιοθέτηση και εφαρμογή της ΔΔ κρίνεται απαραίτητη, ειδικά, αν ληφθεί, επιπρόσθετα, υπόψη ότι το επίπεδο γλωσσομάθειας των μαθητών μπορεί να ποικίλει και διαφοροποιείται ανά περίπτωση μαθητή.

Στην παρούσα εργασία⁶ περιγράφεται η ανάπτυξη ενός διαφοροποιημένου σχεδίου μαθήματος για το ποίημα «Η ποδηλάτισσα» του Οδυσσέα Ελύτη. Σύμφωνα με τους Αγάθος κ.ά. (2012) τα λογοτεχνικά κείμενα που παρατίθενται στα εγχειρίδια για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης [...] δεν έχουν την αξίωση μιας πλήρους προσέγγισης [...], ωστόσο, «...η κατάλληλη αξιοποίηση της λογοτεχνίας προσδίδει νέα διάσταση στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας [...]» (Ηλιοπούλου & Πλουσίου, 2019, σ. 7). Κάτι ανάλογο ισχύει και την περίπτωση του ποιήματος «Η ποδηλάτισσα» που παρατίθεται διδακτικό εγχειρίδιο Μαργαρίτα 3. Οι διδάσκουσες και συγγραφείς του άρθρου επιθυμώντας να διαφοροποιηθούν και να εντάξουν την ποίηση στη διδασκαλία τους, επεδίωξαν να δώσουν έμφαση στη διδασκαλία του σχεδιάζοντας δραστηριότητες με αφετηρία το ίδιο το ποίημα. Η διδακτική πρόταση εφαρμόστηκε σε μαθητές της Τρίτης Δημοτικού που διδάσκονται την Ελληνική ως Γ2/ΞΓ γλώσσα σε δίγλωσσο μειονοτικό δημοτικό σχολείο της Κωνσταντινούπολης⁷.

Το ποίημα «Η ποδηλάτισσα» παρατίθεται στο διδακτικό εγχειρίδιο «Μαργαρίτα 3⁸». Για τις ανάγκες σχεδιασμού της διδακτικής πρότασης εφαρμόστηκαν πρακτικές της ΔΔ (πρωτόκολλα παρατήρησης, ερωτηματολόγια ανίχνευσης του μαθησιακού προφίλ και των ιδιαίτερων ενδιαφερόντων των μαθητών) με σκοπό να διαμορφωθεί όσο τον δυνατόν πιο ολοκληρωμένη εικόνα για τις ιδιαίτερες γλωσσικές ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και το μαθησιακό προφίλ των μαθητών. Στη συνέχεια, μελετήθηκαν διεξοδικά οι στόχοι του ΠΣ: «Θεωρητικό Πλαίσιο και Προγράμματα Σπουδών για την Ελληνόγλωσση Εκπαίδευση στη Διασπορά» και «Μαργαρίτα 3, 4 Οδηγίες για τον Εκπαιδευτικό» προκειμένου να διαφοροποιηθούν, ώστε να ανταποκρίνονται στο προφίλ και τις ιδιαίτερες μαθησιακές ανάγκες των μαθητών. Εν συνεχεία, παρατίθεται το θεωρητικό πλαίσιο στο οποίο βασίστηκε ο σχεδιασμός του μαθήματος και ακολούθως περιγράφονται λεπτομερώς: η στοχοθεσία, η πορεία διδασκαλίας και ο τρόπος διεξαγωγής του.

⁶Τμήμα των δραστηριοτήτων της παρούσας διδακτικής πρότασης εκπονήθηκε στο εξ αποστάσεως πρόγραμμα επιμόρφωσης: «Διαφοροποιημένη Διδασκαλία: αρχές και εφαρμογές», Δομή Δια Βίου Μάθησης του Α.Π.Θ. Το πρόγραμμα διάρκειας 60 ωρών (2 μήνες) ξεκίνησε την πρώτη εβδομάδα του Νοέμβρη του 2017 και ολοκληρώθηκε τον Ιανουάριο του 2018. Επιστημονική υπεύθυνη του προγράμματος ήταν η Δρ. Παντελιάδου Σουζάνα.

⁷Σημειώνεται ότι οι συγγραφείς του άρθρου δεν ανήκουν στο μόνιμο εκπαιδευτικό προσωπικό του σχολείου, αλλά φιλοξενήθηκαν σε αυτό προκειμένου να εφαρμόσουν το σχέδιο μαθήματος με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Ποίησης στις 21/3/2018.

⁸Το εν λόγω εγχειρίδιο απευθύνεται σε παιδιά ηλικίας 9-10 χρονών και αντιστοιχεί στο δεύτερο επίπεδο ελληνομάθειας και έχει επιλεγεί ως βασικό εγχειρίδιο από τους εκπαιδευτικούς του σχολείου.

1. Θεωρητικό υπόβαθρο

1.1. Διαφοροποιημένη διδασκαλία

Η διαφοροποίηση της διδασκαλίας περιλαμβάνει μια σειρά μέτρων για την οργάνωση της διδασκαλίας και της μάθησης, που επιδιώκουν να προσαρμόσουν τη διδασκαλία στις ικανότητες, στην επίδοση, στα ενδιαφέροντα και στις ιδιαίτερες κλίσεις των μαθητών, ώστε να δημιουργήσουν για κάθε μαθητή τις καλύτερες δυνατές συνθήκες προσωπικής ανάπτυξης, αλλά ταυτόχρονα να διασφαλίσουν και ένα κοινά αποδεκτό επίπεδο βασικών γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων (Κανάκης, 2017, σ. 2). Η φιλοσοφία της ΔΔ στηρίζεται στη θέση ότι η διδασκαλία πρέπει να αρχίζει από το σημείο στο οποίο βρίσκονται οι μαθητές, παρά να στηρίζεται σε ένα προκαθορισμένο σχέδιο δράσης, το οποίο αγνοεί την ετοιμότητα, το ενδιαφέρον και το μαθησιακό προφίλ του μαθητή (Tomlinson, 2003). Συνεπώς, η ΔΔ είναι ένα είδος διδακτικής θεωρίας που βασίζεται στην προϋπόθεση ότι οι διδακτικές προσεγγίσεις πρέπει να ποικίλουν και να είναι προσαρμοσμένες σε σχέση με την διαφορετικότητα κάθε μαθητή (Hall, 2002). Η ανομοιογένεια του μαθητικού πληθυσμού, άλλωστε, τόσο από κοινωνικής όσο και από πολιτισμικής άποψης, έχει εξαλείψει την επικρατούσα μέχρι πρόσφατα έννοια του «μέσου μαθητή» (Παντελιάδου, 2008, σ. 7).

Σύμφωνα με την Tomlinson (1999) η ΔΔ καθοδηγείται από γενικές αρχές όπως: α. δραστηριότητες με νόημα β. ευέλικτη ομαδοποίηση γ. συνεχή αξιολόγηση, ενώ στηρίζεται στη λεπτομερή και διαρκή αξιολόγηση. Για τη διαφοροποίηση απαιτείται μεγάλος αριθμός πληροφοριών από πολλές πηγές, ώστε να γίνουν τροποποιήσεις που αφορούν το επίπεδο, τα ενδιαφέροντα και τους ιδιαίτερους τρόπους μάθησης των μαθητών (Παντελιάδου, 2008, σ. 9). Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να διαφοροποιήσει το περιεχόμενο (τι διδάσκονται), τη διαδικασία (πώς το διδάσκονται) και το τελικό προϊόν (πώς εφαρμόζουν-αξιοποιούν τη νέα γνώση) ανάλογα με την ετοιμότητα, τα ενδιαφέροντα και το μαθησιακό προφίλ των μαθητών του χωρίς να αλλάζει τον μαθησιακό στόχο. Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από μία σειρά στρατηγικών όπως: αξιοποίηση της πολλαπλής νοημοσύνης, δραστηριότητες Jigsaw, ηχογραφημένο-μαγνητοσκοπημένο υλικό, επιπλέον δραστηριότητες για τους μαθητές/τις μαθήτριες που ολοκληρώνουν γρήγορα τις εργασίες που τους ανατίθενται, γραφικούς οργανωτές, κείμενα διαφορετικής αναγνωστικής δυσκολίας, υλικό με επισημάνσεις κύριων στοιχείων, χρήση διαβαθμισμένων εργασιών, δραστηριότητες πολλαπλών προσεγγίσεων, κέντρα μάθησης, συνεργασία σε μικρές ομάδες, ομαδική έρευνα, ομαδοποίηση ανάλογα με τη μαθησιακή ετοιμότητα των μαθητών, αυτόνομη/ανεξάρτητη μελέτη, κέντρα ενδιαφερόντων, ομάδες ενδιαφερόντων, ποικιλία σε εργασίες, συμπύκνωση της ύλης κ.α. (Παντελιάδου, 2008; Tomlinson, 1999). Αρκετά από τα παραπάνω αξιοποιούνται και στην πρόταση που παρουσιάζεται στην παρούσα ανακοίνωση.

1.2. Δραστηριοκεντρική Εκμάθηση⁹

Σύμφωνα με τους Richards και Rodgers (2001, σ. 223) ο όρος Task Based Learning Teaching (TBLT) αναφέρεται σε μία προσέγγιση που βασίζεται στη χρήση δραστηριοτήτων ως βασικό πυρήνα για το σχεδιασμό της γλωσσικής διδασκαλίας. Ο σχεδιασμός του μαθήματος, σύμφωνα με την εν λόγω προσέγγιση, πλαισιώνεται από δραστηριότητες που έχουν ως στόχο την ενεργό συμμετοχή των μαθητών στη μαθησιακή διαδικασία (Ματθαιουδάκη, χ.χ.; Willis, 1996). Σύμφωνα με τη Willis (1996) οι εν λόγω δραστηριότητες μπορεί να είναι κλειστού τύπου, δηλαδή, η επίλυσή τους να απαιτεί μόνο μία απάντηση, μεικτού τύπου οι οποίες επιδέχονται περισσότερες από μία λύσεις-απαντήσεις, αλλά ο τρόπος διεκπεραίωσής τους είναι κοινός, καθώς, και πιο ελεύθερες, ανοιχτού τύπου δραστηριότητες. Οι παραπάνω όροι έχουν αποδοθεί στην ελληνική ως ελεγχόμενες, καθοδηγούμενες και επικοινωνιακές (Ματθαιουδάκη, χ.χ.) αντίστοιχα. Σε κάθε περίπτωση στο πλαίσιο της ΔΕ οι μαθητές μέσω της εμπλοκής τους στις δραστηριότητες καλούνται να ανακαλύψουν μόνοι τους τη νέα γνώση, καθώς προσπαθούν να χρησιμοποιήσουν τη γλώσσα- στόχο για την επίλυση ενός ζητήματος στη δραστηριότητα που τους έχει ανατεθεί (Ματθαιουδάκη, χ.χ.; Willis, 1996).

Η ΔΕ διαρθρώνεται σε τρία διαδοχικά στάδια. Στο πρώτο στάδιο, αυτό της Προδραστηριότητας, αρχικά, ανακοινώνεται στους μαθητές το θέμα με το οποίο πρόκειται να ασχοληθούν και, στη συνέχεια, οργανώνεται μία δραστηριότητα, ώστε να προετοιμάσει το έδαφος για τον κύκλο δραστηριοτήτων. Κατά τη διάρκεια του κύκλου δραστηριοτήτων οι μαθητές ασχολούνται με την διεκπεραίωση του καθήκοντος που τους έχει ανατεθεί. Μετά την ολοκλήρωση του καθήκοντος έπεται το στάδιο της αναφοράς κατά το οποίο οι ομάδες ανακοινώνουν και παρουσιάζουν στην τάξη το αποτέλεσμα της συνεργασίας τους σχετικά με τη δραστηριότητα που τους ανατέθηκε. Με το πέρας της παρουσίασης των εργασιών, της συζήτησης και σύγκρισης των απαντήσεων-αποτελεσμάτων οι μαθητές εξασκούνται με δραστηριότητες ελεγχόμενες (κλειστού τύπου), καθοδηγούμενες (μεικτού τύπου) και επικοινωνιακές (ανοιχτού τύπου) (Γρίβα και Σέμογλου, 2016; Ματθαιουδάκη κ.ά., χ.χ.; Willis, 1996). Η διδακτική πρόταση που παρουσιάζεται στην παρούσα ανακοίνωση ακολουθεί τη δομή της Δραστηριοκεντρικής Εκμάθησης.

1.3. Συγκερασμός των δύο προσεγγίσεων

Ο συγκερασμός των δύο προσεγγίσεων επιλέχθηκε καθώς η ΔΕ ως μέθοδος εκμάθησης της Γ2/ΞΓ παρουσιάζει κοινά σημεία με τη φιλοσοφία της ΔΔ. Στη συνέχεια, παρατίθεται ένας αντιπαραβολικός πίνακας (πίνακας 1) με τα κοινά χαρακτηριστικά της ΔΕ και της ΔΔ.

⁹Στο εξής ΔΕ

Πίνακας 1: Αντιπαραβολικός πίνακας με τα βασικά χαρακτηριστικά της ΔΕ και ΔΔ

Διαφοροποιημένη διδασκαλία Tomlinson, 2005	Δραστηριοκεντρική προσέγγιση Willis, 1996
Μαθητοκεντρική, ο μαθητής συμμετέχει ενεργά στη μαθησιακή διαδικασία και οικοδομεί ο ίδιος τη γνώση.	Μαθητοκεντρική, δίνει πρωτοβουλίες στους μαθητές, υποστηρίζει και προωθεί την ενεργή συμμετοχή τους στη μάθηση.
Η αξιολόγηση είναι συνεχής, διαγνωστική και διαμορφωτική ώστε ο/η εκπαιδευτικός να επαναπροσδιορίζει τους στόχους του μαθήματος.	Η αξιολόγηση μέσω της ανατροφοδότησης και της ανακλαστικής σκέψης. Ο εκπαιδευτικός αναθεωρεί τις αρχές, πεποιθήσεις και ιδέες του, ώστε να εισαγάγει νέα στοιχεία ή να κάνει σημαντικές αλλαγές στον τρόπο με τον οποίο διδάσκει.
Εναλλακτικές μορφές εργασίας. Όχι τυποποιημένες δραστηριότητες.	Δραστηριότητες με έμφαση στην επικοινωνία που έχουν νόημα για τους μαθητές. Οι δραστηριότητες προσαρμόζονται στις θεματικές του σχολικού εγχειριδίου.
Ευελξία χρόνου ανάλογα με τις ανάγκες των μαθητών.	Δεν εντοπίζεται σχετική βιβλιογραφική αναφορά σχετικά με τη ΔΕ, που να θέτει ζήτημα χρονικού περιορισμού.
Χρήση πολλαπλών διδακτικών μέσων.	Χρήση μέσων που εμπλέκουν τους μαθητές σε δραστηριότητες που συνδέονται με την πραγματική ζωή.
Διαβαθμισμένες εργασίες σύμφωνα με το επίπεδο ετοιμότητας, τα ενδιαφέροντα και το μαθησιακό προφίλ των μαθητών.	Δραστηριότητες αυξανόμενης δυσκολίας ο σχεδιασμός των οποίων υπόκειται σε παράγοντες όπως: η προηγούμενη εμπειρία του μαθητή, τα γλωσσικά μέσα, η περιπλοκότητα
Ευέλικτη Ομαδοποίηση.	Συνεργασία σε ομάδες, αλληλεπίδραση των μαθητών για την επίτευξη ενός κοινού σκοπού.

Γρίβα & Σέμογλου (2016)· Ματθαιουδάκη χ.χ.· Σπανιδάκης & Βαρσαμίδου (2014)·Tomlison (2005)·Willis(1996)

2. Εφαρμογή

2.1. Σχέδιο μαθήματος

Στο παρόν σχέδιο μαθήματος διδάσκεται μόνο ένα μέρος της 6ης Ενότητας του εγχειριδίου Μαργαρίτα 3, και συγκεκριμένα, το ποίημα «Η ποδηλάτισσα». Ορισμένα από τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν κατά την εφαρμογή της πρότασης, παρατίθενται μέσα στο κείμενο με τη μορφή υπερσυνδέσμων για λόγους οικονομίας. Η εφαρμογή του σχεδίου που παρουσιάζεται στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε σε τέσσερις διδακτικές ώρες. Ο τρόπος διεξαγωγής του μαθήματος, βασίστηκε στη διαφοροποίηση του περιεχομένου, της επεξεργασίας και του τελικού προϊόντος με βάση τον παρακάτω συνδυασμό: α. Διαφοροποίηση περιεχομένου ως

προς την ετοιμότητα. β. Διαφοροποίηση επεξεργασίας ως προς τα ενδιαφέροντα. γ. Διαφοροποίηση τελικού προϊόντος ως προς το μαθησιακό προφίλ.

2.2. Σκιαγράφηση του προφίλ της τάξης

Πρόκειται για μία τάξη ανηλίκων αρχαρίων μαθητών, ηλικίας 9-10 ετών με γλωσσικό και πολιτισμικό υπόβαθρο που ποικίλει. Οι εν λόγω μαθητές διαμένουν μόνιμα στην Τουρκία και συγκεκριμένα στην Κωνσταντινούπολη και φοιτούν στην Τρίτη τάξη του Δημοτικού. Η τάξη αριθμεί 20 μαθητές συνολικά, 12 αγόρια και 8 κορίτσια, από τα οποία πέντε είναι μεικτών γάμων, οχτώ παιδιά ομογενών και επτά Αντιοχείς μαθητές. Όπως προαναφέρθηκε για μερικούς από τους μαθητές η Ελληνική διδάσκεται ως δεύτερη και για άλλους ως ξένη συνεπώς, κρίνεται απαραίτητη διαφοροποίηση των στόχων του ΠΣ που ακολουθείται από την εκπαιδευτικό της τάξης.

2.3. Ετοιμότητα μαθητών

Πριν τον σχεδιασμό και την εφαρμογή της πρότασης δόθηκαν στους μαθητές *κάρτες εξόδου*¹⁰ (ειδικά φύλλα εργασίας σχεδιασμένα με διαβάθμιση ως προς το επίπεδο δυσκολίας που στοχεύουν στο να ελέγξουν και να διαπιστώσουν το επίπεδο γνώσης και ετοιμότητας των μαθητών γύρω από ένα ορισμένο θέμα) προκειμένου να διαπιστωθούν οι γνώσεις των μαθητών στον άοριστο στον άοριστο συχνόχρηστων ρημάτων 1ης και 2ης συζυγίας. Επιπλέον, δόθηκε *λίστα ετοιμότητας* (εικόνα 1) προκειμένου να διαπιστωθεί, αν τα παιδιά γνωρίζουν το καινούριο λεξιλόγιο του ποιήματος. Από τις λίστες ετοιμότητας προέκυψε ότι οι λέξεις: «πανέρι», «διάφανη», «μνήματα» και «αχνάρια» είναι άγνωστες στην πλειοψηφία των παιδιών, συνεπώς, προνοήθηκε ο σχεδιασμός *γραφικού οργανωτή* (εικόνα 2) και δραστηριότητας σχετικής με το άγνωστο λεξιλόγιο κατά τη διάρκεια της 2ης διδακτικής ώρας, όπως περιγράφεται στη συνέχεια.

¹⁰Κάρτες εξόδου: υψηλό επίπεδο:

https://drive.google.com/file/d/1wYfUYv8M_0Iogl_ELA1CVX9Rg6QOISUH/view?usp=sharing

Μέσο επίπεδο: <https://drive.google.com/file/d/1O9iwlHgM96iB8sve9Sp4hKXdGArTIg4U/view?usp=sharing>

Χαμηλό επίπεδο:

https://drive.google.com/file/d/1ig_OmH68vwnHYEUK5sIdoTix2Q1bR5AN/view?usp=sharing

«Ταξιδεύοντας με την Ποδηλάτισσα του Ο. Ελότη»

Λίστα ετοιμότητας

Όνομα: Ημερομηνία:

«Η ποδηλάτισσα»¹

- Γράψε **Μ** δίπλα από τις λέξεις που τις έβρεις καλά για να τις μάθεις στους συμμαθητές σου.
- Γράψε **Α** δίπλα από τις λέξεις που τις έχεις ακούσει.
- Γράψε **;** δίπλα από τις λέξεις που είναι καινούριες για σένα.

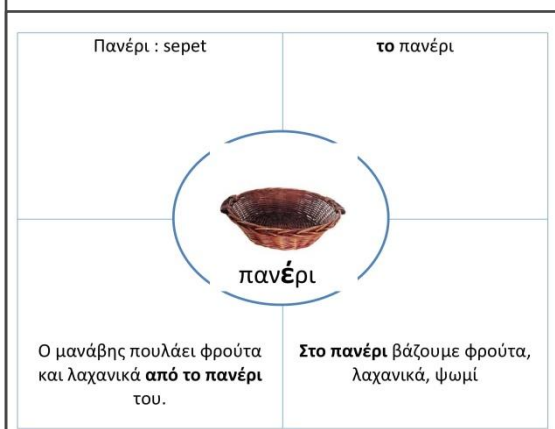
..... πανέρι
..... τιμόνι
..... πεντάλι
..... διάφανα
..... κόμματα
..... μινιματά
..... σαχάκια

• Γράψε μία πρόταση με **μία** από τις λέξεις που έβρεις.

.....
.....

¹ Προσαρμοσμένο έργο από το βιβλίο του Peter King-Sauer Differentiated Instruction in the English Classroom. Content, process, product and assessment (2002), p. 100.
1 | Πλουσιού, Μ. -Τέγου, Χ.

Εικόνα 1: Λίστα ετοιμότητας

Εικόνα 2: Παράδειγμα γραφικού οργανωτή

2.4. Μαθησιακό προφίλ μαθητών

Πριν την εφαρμογή της διδακτικής πρότασης σχεδιάστηκαν και δόθηκαν για συμπλήρωση στην εκπαιδευτικό της τάξης πρωτόκολλα παρατήρησης-αξιολόγησης¹¹ μαθησιακού προφίλ. Επιπλέον, ζητήθηκε από τους γονείς των παιδιών να βοηθήσουν τα παιδιά τους να απαντήσουν σε ένα ηλεκτρονικό τεστ¹² αξιολόγησης μαθησιακού προφίλ¹³ τους. Από τα στοιχεία που συλλέχθηκαν, προέκυψε ότι υπήρχε ποικιλία στα μαθησιακά προφίλ των μαθητών, με κυρίαρχα τον γλωσσικό τύπο, τον οπτικοακουστικό και τον διαπροσωπικό τύπο. Επιδιώχθηκε ο σχεδιασμός δραστηριοτήτων που απευθύνονται σε διαφορετικά μαθησιακά προφίλ.

2.5. Ανίχνευση ενδιαφερόντων

Επιπρόσθετα, πριν την εφαρμογή της πρότασης δόθηκε στους μαθητές φύλλο αξιολόγησης ενδιαφερόντων(εικόνα 3) προκειμένου να εντοπιστούν τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντά τους και να αξιοποιηθούν στον σχεδιασμό των δραστηριοτήτων. Από την καταγραφή και ανάλυση των αποτελεσμάτων προέκυψε ότι στις προτιμήσεις των μαθητών υπερτερούν το ποδήλατο, τα ταξίδια, τα ζώα, οι υπολογιστές, η ζωγραφική και η μαγειρική.

¹¹ Ενδεικτικά παρατίθεται το Πρωτόκολλο Παρατήρησης Γλωσσικής Νοημοσύνης: <https://drive.google.com/file/d/1GJgCExxv7YHhWadMRdkjHE02-qllph-4/view?usp=sharing>

¹² Το τεστ επιλέχθηκε να δοθεί στην τουρκική γλώσσα, ώστε να έχουν πρόσβαση όλοι οι γονείς και να μπορεί να ολοκληρωθεί με τη βοήθεια και ενίσχυση τους.

¹³ Διατίθεται στο: <https://www.mentalup.net/blog/coklu-zeka-testi>(ανακτήθηκε στις 5 Μαρτίου 2018).

Τι μου αρέσει:

Όνομα:.....
 Τάξη:.....

Πόσο σου αρέσουν αυτά που βλέπεις στις εικόνες:¹

3=πέρα πολύ 2=αρκετά 1= έτσι κι έτσι 0=καθόλου

ποδόσφαιρο ☐	επιτραπέζια ☐	υπολογιστής ☐	θέατρο ☐
σινεμά ☐	μπάσκετ ☐	γυψίωμα ☐	ταξίδια ☐
ζωα ☐	χορός ☐	καλλιμπα ☐	μαγειρική ☐
μουσική ☐	βιβλία ☐	ένας γλώσσας ☐	τρέξιμο ☐
τάμπελες ☐	ποδήλατο ☐	(συγγραφική) ☐	σπαιρομάζια ☐

¹ Προσαρμογή προτεινόμενου ενδιαφερόντων από το βιβλίο Hattie, D. Differentiating Instruction in the Regular Classroom: How to Reach and Teach All Learners. Oxford, UK: Routledge Publishing, 2009, p. 200.
 Πλουσιού, Μ-Τέγου, Χ.

Εικόνα 3:Φύλλο αξιολόγησης ενδιαφερόντων

2.6. Στόχοι

Ο Δαμανάκης (2004) επισημαίνει ότι τα όρια μεταξύ της διδασκαλίας της Ελληνικής ως δεύτερης και ως ξένης γλώσσας είναι ρευστά και κατά συνέπεια υπάρχει δυσκολία στον σχεδιασμό διαφοροποιημένων ΠΣ για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως Γ2/ΞΓ. Συνεπώς, επαφίεται στην ευχέρεια του εκπαιδευτικού η αναπροσαρμογή των στόχων ανάλογα με τις ανάγκες του εκάστοτε κοινού. Λαμβάνοντας υπόψη την παραπάνω παραδοχή οι στόχοι του ΠΣ αναπροσαρμόστηκαν σύμφωνα με τις ιδιαίτερες ανάγκες, το μαθησιακό προφίλ και τα ενδιαφέροντα των μαθητών. Ορισμένοι από τους στόχους έχουν διατηρηθεί ως έχουν, ωστόσο, επιδιώχθηκε η «ενίσχυσή» τους με την προσθήκη πολυτροπικού υλικού. Επιπροσθέτως, οι στόχοι έχουν διευρυνθεί και εμπλουτιστεί. Ειδικότερα, στους στόχους προστέθηκαν: η γνωριμία με τον ποιητή (βιογραφικά στοιχεία), δημιουργικές δραστηριότητες με αφορμή το ποίημα, καθώς, και η διατύπωση απόψεων και συναισθημάτων σε σχέση με αυτό.

Στη συνέχεια, παρατίθεται αντιπαραβολικός πίνακας (πίνακας 2) με τη στοχοθεσία του ΠΣ και τη διαφοροποιημένη στοχοθεσία. Οι στόχοι έχουν χαρακτηριστεί σύμφωνα με την ταξινόμια της Heacox (2002), η οποία επισημαίνει την ύπαρξη διαφορετικών επιπέδων στην τάξη ως προς τις γνώσεις, την κατανόηση και τις δεξιότητες σχετικά με το τι πρέπει να μάθουν οι μαθητές.

Πίνακας 2: Αντιπαραβολικός πίνακας με την στοχοθεσία του ΠΣ και τη διαφοροποιημένη στοχοθεσία.

Στοχοθεσία Προγράμματος Σπουδών της 6^{ης} ενότητας του εγχειριδίου Μαργαρίτα 3	Διαφοροποιημένη στοχοθεσία της διδακτικής πρότασης με θέμα το ποίημα ποδηλάτισσα
<ul style="list-style-type: none"> ○ Να αφηγείται σε απλό προσωπικό ύφος μια φανταστική ή πραγματική ιστορία σχετικά με το ποδήλατο που έλαβε χώρα στο παρελθόν. ○ Να κατανοεί τον ποιητικό εικονογραφημένο λόγο με τη βοήθεια της εικονογράφησης ○ Να γράφει ημερολόγιο για να αφηγηθεί σε απλό ύφος πράξεις του παρελθόντος. ○ Ο αορίστος των συνηρημένων ρημάτων α και β τάξης ○ Να ζητά και να δίνει πληροφορίες για τον χρόνο και συγκεκριμένα για κάτι που έγινε στο παρελθόν. ○ Να ρωτά και να απαντά για την ώρα¹⁴ 	<p><u>Επικοινωνιακοί/Λειτουργικοί</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Να αφηγούνται σε απλό προσωπικό ύφος μια φανταστική ή πραγματική ιστορία σχετικά με το ποδήλατο που έλαβε χώρα στο παρελθόν. (ΔΕΞΙΟΤΗΤΑ) ○ Να κατανοούν τον ποιητικό, μελοποιημένο λόγο ενός τραγουδιού με τη βοήθεια της εικονογράφησης. (ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ) ○ Να δημιουργήσουν τα δικά τους έργα (εικόνες, διαλόγους, κόμιξ, συγγραφή ημερολογίου, τραγούδι, χρονολόγιο) ανάλογα με το μαθησιακό τους προφίλ, εμπνεόμενοι/ες από το ποίημα «Η ποδηλάτισσα». (ΔΕΞΙΟΤΗΤΑ) <p><u>Δομικοί:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Να κάνουν επανάληψη στον σχηματισμό του αορίστου συχνόχρηστων ρημάτων 1ης και 2ης συζυγίας μέσα από τις δραστηριότητες του μαθήματος. (ΓΝΩΣΗ) <p><u>Λεξιλογικοί:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Να κατασκευάσουν τους δικούς τους γραφικούς οργανωτές με το νέο λεξιλόγιο. (ΔΕΞΙΟΤΗΤΑ) <p><u>Συναισθηματικοί-κοινωνικοπολιτισμικοί :</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Να γνωρίσουν τον Οδυσσέα Ελύτη ως δημιουργό ποιητικού λόγου. (ΓΝΩΣΗ) ○ Να εκφράσουν τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους σχετικά με τα όσα διαδραματίζονται στο ποίημα. (ΔΕΞΙΟΤΗΤΑ)

2.7. 1η&2η Διδακτική ώρα:

Εισαγωγή - Προθέρμανση/Προδραστηριότητα

Με την είσοδο στην τάξη αφιερώθηκαν μερικά λεπτά για τον χαιρετισμό και ερωτήσεις ρουτίνας στους μαθητές «τι κάνετε;», παρουσίες κτλ. Ανακοινώθηκε στους μαθητές ότι πρόκειται να διαβάσουν ένα ποίημα με τίτλο «Η ποδηλάτισσα». Αρχικά, οι μαθητές

¹⁴Ο στόχος αναφέρεται σε ολόκληρη την Ενότητα 6 του βιβλίου στην οποία διδάσκεται και η ώρα, ωστόσο, δεν αποτέλεσε στόχος της διδακτικής πρότασης.

κλήθηκαν να μιλήσουν για την αγαπημένη τους συνήθεια, το ποδήλατο. Αφηγήθηκαν περιστατικά, περιέγραψαν το ποδήλατό τους κτλ. Η συζήτηση επέστρεψε στον τίτλο του ποιήματος και ζητήθηκε από τους μαθητές να μαντέψουν το περιεχόμενό του. Οι διδάσκουσες έθεσαν στους μαθητές το ερώτημα: «Η ποδηλάτισσα είναι ένα κορίτσι που κάνει ποδήλατο. Μια μέρα βγήκε έξω και...Τι νομίζετε ότι έγινε;». Ακολούθησε συζήτηση στην οποία οι μαθητές διατύπωσαν τις υποθέσεις τους σχετικά με το ερώτημα που τους τέθηκε. Στη συνέχεια, οι διδάσκουσες ενημέρωσαν τους μαθητές ότι πρόκειται να ακούσουν- παρακολουθήσουν την ιστορία της ποδηλάτισσας.

Η πρώτη επαφή των μαθητών με το ποίημα έγινε μέσω δραστηριοτήτων με παιγνιώδη χαρακτήρα, ενώ, εστίασε, κυρίως, στην αίσθηση του ρυθμού, της μουσικότητας και της απόλαυσης του ποιητικού λόγου (Τοκμακίδου και Κοσμίδου, 2003). Επιλέχθηκε μια πολυαισθητηριακή προσέγγιση της ύλης με τη χρήση οπτικοακουστικού υλικού, του βίντεο:¹⁵ «Η ποδηλάτισσα-το ποίημα μελοποιημένο»¹⁶ με συνοδεία υπότιτλων που δημιουργήθηκε από τις διδάσκουσες και συγγραφείς του άρθρου για τις ανάγκες του μαθήματος. Η στρατηγική αυτή επιλέχθηκε διότι μέσω του βίντεο τα παιδιά ακούνε τη γλώσσα, την επαναλαμβάνουν, μιμούνται τον τονισμό, την προφορά και τις εκφράσεις με μεγάλη ευκολία και ευχαρίστηση. Οι εικόνες, εκτός από αντικείμενο παρατήρησης, μπορούν να αποτελέσουν την αφορμή για διατύπωση υποθέσεων, να αποτελέσουν αντικείμενο ανάλυσης αλλά και κατανόησης (Σφυρόερα, 2003). Επίσης, η αξιοποίηση των εικόνων μπορεί να συμβάλει στην παρακίνηση της έκφρασης των παιδιών, ιδιαίτερα εκείνων που δεν έχουν την ελληνική ως μητρική τους γλώσσα (Τοκμακίδου και Κοσμίδου, 2013).

Επαφή των μαθητών με τα δεδομένα – Κύκλος Δραστηριότητας- Εστίαση στη γλώσσα

Επιδιώχθηκε η διαφοροποίηση περιεχομένου ως προς την ετοιμότητα. Αξιοποιήθηκαν οι παρακάτω στρατηγικές: α.Κείμενα διαφορετικής αναγνωστικής δυσκολίας, β. Υλικό με επισημάνσεις κύριων στοιχείων γ.Βιντεοσκοπημένο/μαγνητοφωνημένο υλικό. Οι μαθητές μεταφέρθηκαν στους σταθμούς μάθησης, που δημιουργήθηκαν ειδικά για τη δραστηριότητα¹⁷. Πριν τη δεύτερη προβολή του οπτικοακουστικού υλικού, τους γνωστοποιήθηκε ότι παρακολουθώντας το βίντεο καλούνται να εστιάσουν τη προσοχή τους στη σειρά των γεγονότων όπως εμφανίζονται σε αυτό. Η τάξη χωρίστηκε από την εκπαιδευτικό τάξης σε τέσσερις επιμέρους ομάδες με βάση την ετοιμότητα των μαθητών, εν προκειμένω, τις ιδιαίτερες γλωσσικές τους ανάγκες και ως το επίπεδο γλωσσομάθειας σε «χαμηλό», «μέσο» και «υψηλό» επίπεδο. Στο σημείο αυτό κρίνεται απαραίτητο από τις συγγραφείς του άρθρου η αποσαφήνιση των όρων χαμηλό, μέσο και υψηλό οι οποίοι περιγράφουν την απόδοση του εκάστοτε μαθητή στη δεδομένη χρονική στιγμή και δε χαρακτηρίζουν το σύνολο της πορείας και της προόδου του μαθητή, ωστόσο, υιοθετούνται για να εξυπηρετήσουν την οργάνωση του μαθήματος σύμφωνα με τις ιδιαίτερες ανάγκες των

¹⁵ Η εικονογράφηση έγινε από την Μαρία Πλουσίου.

¹⁶ Διατίθεται στο: https://drive.google.com/file/d/167d2UdyUyuW0QV1slkysq_fJYuF7Ujqv/view?usp=sharing

¹⁷ Οι σταθμοί μάθησης διαφοροποιούνται από κέντρα μάθησης ως προς τη μονιμότητα. Οι σταθμοί δημιουργούνται για τις ανάγκες ενός μαθήματος με βάση τα ενδιαφέροντα, την ετοιμότητα, το μαθησιακό προφίλ των μαθητών (King-Shaver, 2008).

μαθητών. Η δραστηριότητα τους δόθηκε διαβαθμισμένη. Ειδικότερα, τους δόθηκαν κάρτες με εικονογραφημένους τους στίχους του ποιήματος με κοινό στόχο όλων των ομάδων να βάλουν τους στίχους με τη σειρά που εμφανίζονται στο ποίημα και να το επανασυνθέσουν (εικόνα 4).

Εικόνα 4: Οι μαθητές/τριες συνεργάζονται για να βάλουν στη σειρά τις κάρτες με τους εικονογραφημένους στίχους του ποιήματος

Ειδικότερα για τρία επιμέρους επίπεδα ετοιμότητας: Στο χαμηλό επίπεδο δόθηκαν στους μαθητές κάρτες με εικόνα και στίχο όπου τα ρήματα ήταν υπογραμμισμένα και το ζητούμενο ήταν να βάλουν τις κάρτες με τους εικονογραφημένους στίχους στη σειρά. Στο μέσο επίπεδο, τους δόθηκαν κάρτες με τις εικόνες όπου οι στίχοι ήταν ανολοκλήρωτοι. Οι μαθητές κλήθηκαν να βρουν τις φράσεις ή τις λέξεις που συμπληρώνουν τους στίχους. Τέλος στο υψηλό επίπεδο τους δόθηκαν οι εικόνες και χωριστά οι στίχοι. Καθήκον των μαθητών ήταν να ενώσουν τα κομμάτια των στίχων, να τους αντιστοιχίσουν με τις εικόνες και να τους βάλουν σε σειρά. Τα αποτελέσματα των εργασιών και των τριών ομάδων παρουσιάστηκαν στην τάξη και η δραστηριότητα ολοκληρώθηκε με μία τρίτη προβολή του βίντεο. Οι διδάσκουσες παρείχαν στα παιδιά ανατροφοδότηση, όπου κρίθηκε απαραίτητο.

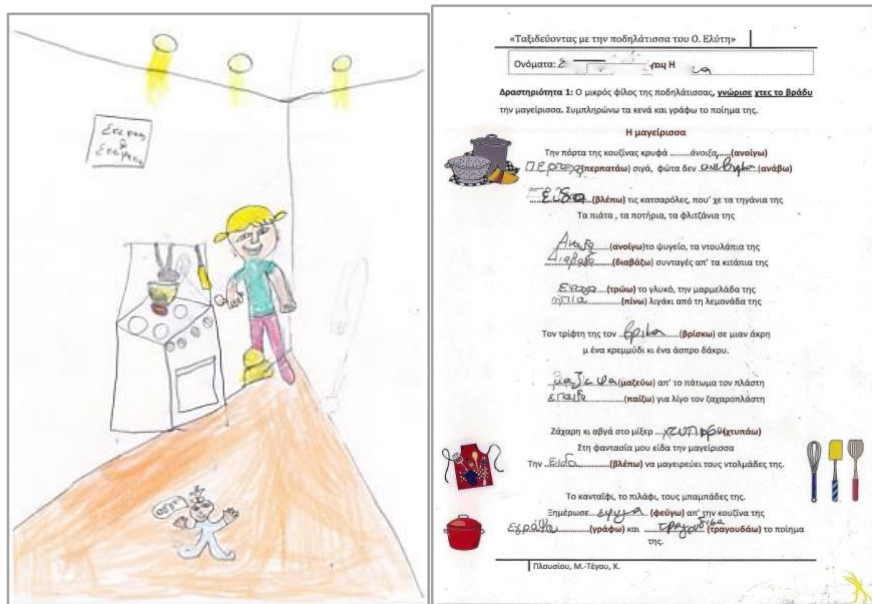
Ακολούθησε συζήτηση σχετικά με τα όσα διαδραματίστηκαν στο ποίημα και με τις εντυπώσεις και τα συναισθήματα που προκάλεσε στους μαθητές. Εν συνεχεία, οι μαθητές μετέβησαν στους σταθμούς μάθησης που δημιουργήθηκαν ειδικά για τις ανάγκες εφαρμογής του διαφοροποιημένου σχεδίου μαθήματος. Πρώτος σταθμός, ο σταθμός της συζήτησης για το ποίημα, στο οποίο μικρές ομάδες μαθητών συζήτησαν για το ποίημα και παίζοντας με τις εικονογραφημένες κάρτες προσπάθησαν να αλλάξουν την ιστορία. Επόμενος σταθμός, σταθμός της εικόνας, όπου οι μαθητές επέλεξαν να ζωγραφίσουν μία εικόνα-σκηνή του ποιήματος. Τέλος, ο σταθμός των λέξεων, όπου οι μαθητές συνεργαζόμενοι και έχοντας ως παράδειγμα έναν γραφικό οργανωτή δημιούργησαν τους δικούς τους γραφικούς οργανωτές με το άγνωστο λεξιλόγιο. Οι μαθητές μπορούσαν να μεταβαίνουν από τον έναν σταθμό σε άλλον μετά την ολοκλήρωση της εργασίας τους.

Εικόνα5: Η ποδηλάτισσα μέσα από τα μάτια των μικρών μαθητών/ μαθητριών

3η Διδακτική ώρα: Εξάσκηση – Ελεγχόμενη και Καθοδηγούμενη Δραστηριότητα- Διαφοροποίηση με βάση τα ενδιαφέροντα των μαθητών

Η διαφοροποίηση επεξεργασίας βασίστηκε στα ενδιαφέροντα των μαθητών. Οι στρατηγικές που αξιοποιήθηκαν σε αυτή τη φάση του μαθήματος ήταν: α. δημιουργία κέντρων ενδιαφέροντος και ομάδων συζήτησης β. σχεδιασμός έργου με βάση την αξιοποίηση πολλών ενδιαφερόντων γ. δραστηριότητες σχεδιασμένες με βάση τα ενδιαφέροντα των μαθητών. Περνώντας στην επόμενη φάση του μαθήματος και, αφού, δημιουργήθηκαν νέες ομάδες με κριτήριο τα ενδιαφέροντα των μαθητών, οι μαθητές κλήθηκαν να συνεργαστούν σε ζεύγη προκειμένου να εξασκηθούν στον σχηματισμό του αορίστου διεκπεραιώνοντας μία κλειστού τύπου, ελεγχόμενη δραστηριότητα. Η θεματολογία αντλήθηκε από τα κυρίαρχα ενδιαφέροντα των μαθητών (μαγειρική, ζωγραφική, ταξίδια), για τα οποία γράφτηκαν αντίστοιχα τρεις¹⁸ παραλλαγές του ποιήματος «Η ποδηλάτισσα»: «Η μαγείρισσα» (εικόνα 6,7), «Ο ζωγράφος», «Ο ταξιδιώτης».

Εικόνα 6: Η Μαγείρισσα του ποιήματος ζωγραφισμένη από μαθητές της τάξης

Εικόνα 7: Παράδειγμα ελεγχόμενης δραστηριότητας «Η μαγείρισσα»

¹⁸Για λόγους οικονομίας παρατίθεται ενδεικτικά μέρος του υλικού.

Η καθοδηγούμενη δραστηριότητα, μεικτού τύπου, αποτέλεσε συνέχεια της ελεγχόμενης δραστηριότητας που προηγήθηκε και διαφοροποιήθηκε, επίσης, ως προς την ετοιμότητα και τα ενδιαφέροντα των μαθητών. Ειδικότερα, ζητήθηκε από τους μαθητές να γράψουν μια σύντομη φανταστική ιστορία με τίτλο: «Τι έγινε όταν η ποδηλάτισσα συνάντησε τη μαγείρισσα/ τον ταξιδιώτη/ τον ζωγράφο» σε έξι προτάσεις. Στο χαμηλό επίπεδο δόθηκε στους μαθητές φύλλο εργασίας με έξι ημιτελείς προτάσεις που περιλάμβαναν συχνόχρηστα ρήματα 1ης και 2ης συζυγίας στον αόριστο και τους ζητήθηκε να τις συνεχίσουν. Στο μέσο επίπεδο δόθηκε στους μαθητές φύλλο εργασίας με δέκα συχνόχρηστα ρήματα στον αόριστο και τους ζητήθηκε να επιλέξουν τα ρήματα που θέλουν και να σχηματίσουν προτάσεις. Τέλος, στο υψηλό επίπεδο δόθηκε στους μαθητές το φύλλο εργασίας χωρίς επιπλέον βοήθεια και τους ζητήθηκε να απαντήσουν στο ερώτημα. Στόχος της διαφοροποιημένης, ως προς την ετοιμότητα και τα ενδιαφέροντα των μαθητών, δραστηριότητας, ήταν οι μαθητές να αφηγηθούν μία ιστορία που λαμβάνει χώρα στο παρελθόν κάνοντας χρήση ρημάτων στον αόριστο.

4η Διδακτική ώρα: Επικοινωνιακή δραστηριότητα-Διαφοροποίηση τελικού προϊόντος με βάση το μαθησιακό προφίλ.

Στην τελευταία φάση της εφαρμογής του σχεδίου επιδιώχθηκε η διαφοροποίηση τελικού προϊόντος με βάση το μαθησιακό προφίλ. Για τον σχεδιασμό της επικοινωνιακής δραστηριότητας, αξιοποιήθηκε η στρατηγική της τρίλιζας (εικόνα 8) όπου σχεδιάστηκαν δραστηριότητες για διαφορετικά μαθησιακά προφίλ μαθητών. Οι μαθητές είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν τη δραστηριότητα με την οποία επιθυμούν να ασχοληθούν. Η τρίλιζα απαρτίζεται από οχτώ δραστηριότητες διαβαθμισμένης δυσκολίας. Στην πρώτη σειρά παρατίθενται οι δραστηριότητες με χαμηλό βαθμό δυσκολίας, στη δεύτερη ο βαθμός δυσκολίας αυξάνεται, ενώ, στην τρίτη σειρά τα ζητούμενα των δραστηριοτήτων, απαιτούν επεξεργασία σε βάθος. Στη συνέχεια, παρατίθενται ενδεικτικά μερικά από τα φύλλα εργασίας της τρίλιζας συμπληρωμένα από τους μαθητές (εικόνα 9 «Γράψε έναν διάλογο μεταξύ της ποδηλάτισσας και του παιδιού», εικόνα 10 «Ζωγράφισε ένα κόμικ για την ιστορία της ποδηλάτισσας» και εικόνα 11 «Γράψε με έναν συμμαθητή σου τη συνέχεια της ιστορίας. Τι έκανε το παιδί μετά;»).

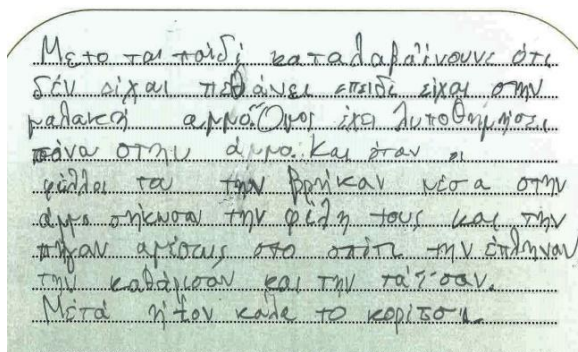
Ζωγράφισε ένα κόμικ για την ιστορία της ποδηλάτισσας. (οπτικοχωρικός)	Φτιάξε ένα ρολόι και γράψε πώς ήταν η μέρα της ποδηλάτισσας. (λογομαθηματικός)	Η ποδηλάτισσα ήρθε και έκανε ποδήλατο στην πόλη μου. Φτιάχνω έναν χάρτη και περιγράφω τη διαδρομή. Πού πήγε; Από πού πέρασε; Τι είδε; Τι έκανε; (οπτικο-χωρικός)
Γράφω κι εγώ ένα τραγούδι για την ποδηλάτισσα. (μουσικός)	Τρίλιζα	Παίξε και παρουσίασε το ποίημα με τα αντικείμενα που υπάρχουν στη σακούλα. (σωματικός-κινησθητικός)
Γράψε έναν διάλογο μεταξύ της ποδηλάτισσας και του παιδιού. (γλωσσικός-διαπροσωπικός)	Γράψε με έναν συμμαθητή σου την συνέχεια της ιστορίας. Τι έκανε το παιδί μετά; (γλωσσικός-διαπροσωπικός)	Είσαι η ποδηλάτισσα γράφεις στο ημερολόγιό σου. Πέρσι το καλοκαίρι μια μέρα πήρα το ποδήλατο και πήγα στη θάλασσα και.. (γλωσσικός-διαπροσωπικός)

Εικόνα 8: Τρίλιζα

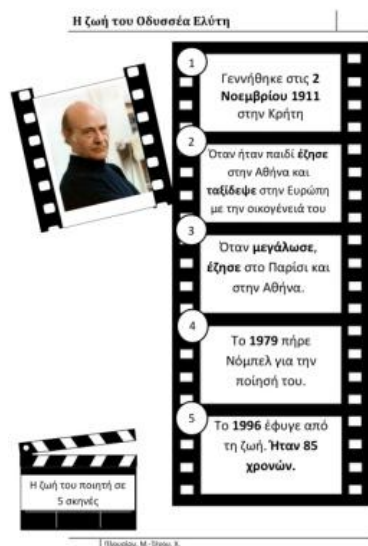
Εικόνα 9: Γράφω έναν διάλογο ανάμεσα στην ποδηλάτισσα και το παιδί

Εικόνα 10: Ζωγραφίζω ένα κόμικ για την ιστορία της ποδηλάτισσας

Εικόνα 11: Γράφω με έναν συμμαθητή σου την συνέχεια της ιστορίας. Τι έκανε το παιδί μετά;

Στο τέλος της 4^{ης} ώρας, προβάλλεται PowerPoint¹⁹ με τα βιογραφικά στοιχεία του ποιητή, Οδυσσέα Ελύτη. Τα στοιχεία παρουσιάζονται με ιδιαίτερα απλοϊκό λόγο ώστε να γίνονται κατανοητά από τους μαθητές και συνοδεύονται από ένα γραφικό οργανωτή (στρατηγική διαφοροποίησης περιεχομένου) (εικόνα 12) στον οποίο απεικονίζονται τα πιο σημαντικά γεγονότα της ζωής του ποιητή.

Εικόνα 12: Γραφικός οργανωτής για τη ζωή του ποιητή

3. Αξιολόγηση

Καθ' όλη τη διάρκεια διεξαγωγής του μαθήματος, η αξιολόγηση ήταν συντρέχουσα, συνεχής και διαμορφωτική χωρίς να υπάρχει βαθμολογία. Είχε διαφοροποιητικό χαρακτήρα, με την έννοια ότι σε κάθε φάση της διδασκαλίας αξιολογούνταν ένα συγκεκριμένο συστατικό (περιεχόμενο, διαδικασία ή προϊόν) (Heacox, 2009), ενώ υπήρχε ανατροφοδότηση και καθοδήγηση όπου και όποτε κρινόταν αναγκαίο από τις διδάσκουσες. Επιπρόσθετα, χρησιμοποιήθηκε από μέρους των διδασκουσών Πρωτόκολλο Παρατήρησης- Αξιολόγησης

¹⁹ Διατίθεται στο :https://drive.google.com/file/d/1zHBthKHbF9u12b1eBvEkZs5_13XFKbDR/view?usp=sharing

για τον κάθε μαθητή ξεχωριστά. Στο πρωτόκολλο εξετάστηκε σε τι βαθμό έχουν επιτευχθεί οι βασικοί στόχοι του μαθήματος, ενώ, η περιγραφή της αξιολόγησης έγινε με τους χαρακτηρισμούς (πολύ καλά, αρκετά καλά, όχι και τόσο καλά, σχεδόν καλά, καθόλου) και επιπρόσθετα με σχόλια για τον κάθε μαθητή ξεχωριστά.

4. Συμπεράσματα

Το παρόν σχέδιο μαθήματος βασισμένο στις αρχές της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας εφαρμόστηκε με επιτυχία, καθώς ανταποκρίθηκε στους στόχους που τέθηκαν, ενώ το σύνολο των μαθητών αντέδρασε θετικά στον καινούριο τρόπο διδασκαλίας του μαθήματος. Σε κάθε στάδιο της διδασκαλίας υπήρχε ενεργή συμμετοχή στις δραστηριότητες και στις συζητήσεις που προέκυπταν σχετικά με αυτές. Η συνεργασία μεταξύ των μαθητών, τόσο στις ομαδικές, όσο και στις δραστηριότητες σε ζεύγη, υπήρξε αρμονική, με τους μαθητές να δηλώνουν την προτίμησή τους στις πιο δημιουργικές δραστηριότητες, όπως η δημιουργία κόμικ.

Η ποικιλία των δραστηριοτήτων και η διαφοροποίησή τους ανάλογα με τα ενδιαφέροντα και τις γλωσσικές ανάγκες, το μαθησιακό τους προφίλ και ο τρόπος παρουσίασης του ποιήματος (μουσική, εικόνες, βίντεο), δημιούργησαν ένα κλίμα ευχαρίστησης που ευνόησε τη διατήρηση του ενδιαφέροντός τους και τους ενθάρρυνε να περιγράψουν προσωπικές τους εμπειρίες με το ποδήλατο. Αξίζει να σημειωθεί ότι η συζήτηση επεκτάθηκε στη σωστή χρήση του ποδηλάτου και την τήρηση του κώδικα οδικής κυκλοφορίας.

Ο γραφικός οργανωτής με τη ζωή του ποιητή εντυπωσίασε τους μαθητές και σε συνδυασμό με την προβολή του PPT τους βοήθησε να συγκρατήσουν τις βασικότερες πληροφορίες.

Η διαφοροποίηση της διδασκαλίας, αν και αποτελεί μια κοπιαστική διαδικασία για τον εκπαιδευτικό, καθώς απαιτείται αυξημένος χρόνος προετοιμασίας, εξασφαλίζει την αποτελεσματικότητα της μάθησης. Οι διδάσκοντες παρακολουθούν καλύτερα την πρόοδο των μαθητών τους λαμβάνοντας υπόψη τα ατομικά χαρακτηριστικά του καθενός, έχοντας τη δυνατότητα να τροποποιήσουν τη διδασκαλία τους έτσι ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες που προκύπτουν.

Ειδικότερα, για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης η παρούσα διδακτική πρόταση αποτελεί ένα ενδεικτικό παράδειγμα εφαρμογής της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας και επιχειρεί να συμβάλει στη δημιουργία ανάλογων διδασκαλιών.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Ελληνόγλωσσες

Αγάθος, Θ., Γιαννακού, Β., Δημοπούλου, Β., Ρουμπής, Ν., Μοντζολή, Μ., Τσοτσορού, Α. (2012). *Το λογοτεχνικό κείμενο ως διδακτικό υλικό και η εξέλιξη της προσέγγισης του στα εγχειρίδια διδασκαλίας της νέας ελληνικής ως ξένης. Προβληματισμοί και Προτάσεις*. Στο: Γαβριηλίδου, Ζ., Ευθυμίου, Α., Θωμαδάκη, Ε., Καμπάκη-

Βουγιουκλή, Π. (επιμ.) Πρακτικά 10ου Διεθνούς Συνεδρίου Γλωσσολογίας. (1 Σεπτεμβρίου-4 Σεπτεμβρίου) Κομοτηνή. σ.σ. 623-630.

Δαμανάκης, Μ. (1999). Δαμανάκης Μ. (επιμ. και συγγραφή): *Παιδεία Ομογενών: θεωρητικές και εμπειρικές προσεγγίσεις*. Συνολική έκθεση –μελέτη της επιστημονικής επιτροπής του Πανεπιστημίου Κρήτης. Ρέθυμνο: Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.

Δαμανάκης, Μ. (2004). *Θεωρητικό Πλαίσιο και Προγράμματα Σπουδών για την Ελληνόγλωσση Εκπαίδευση στη Διασπορά*. Πανεπιστήμιο Κρήτης. Ρέθυμνο: Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.

Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ. *Μαργαρίτα 3. Βιβλίο Μαθητή*. Οργανισμός Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων, Αθήνα 2007.

Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ. *Οδηγίες για τον εκπαιδευτικό*. Οργανισμός Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων, Κανάκης, Ι., (2007). Η εσωτερική διαφοροποίηση της διδασκαλίας και της μάθησης (έννοια, θεωρητική θεμελίωση, επιδιώξεις). Στο Εκπαιδευτικός Όμιλος Κύπρου, Πρακτικά 8ου Συνεδρίου. Λευκωσία, 2007, 21-33.

Ηλιοπούλου Κ., Πλουσίου, Μ., (2019). *7 βήματα στα ποιήματα: Αξιοποίηση της ποίησης στη διδασκαλία της Νέας Ελληνικής ως δεύτερης/ ξένης γλώσσας*. (e-book). Θεσσαλονίκη: Φυλάτος.

Κανάκης, Ι., (2007). *Η εσωτερική διαφοροποίηση της διδασκαλίας και της μάθησης (έννοια, θεωρητική θεμελίωση, επιδιώξεις)*. Στο Εκπαιδευτικός Όμιλος Κύπρου, Πρακτικά 8ου Συνεδρίου. Λευκωσία, 2007, 21-33.

Ματθαίουδάκη, Μ., (χ.χ.) *Ο σχεδιασμός του ξενόγλωσσου μαθήματος: προτάσεις στα πλαίσια σύγχρονων προσεγγίσεων*. Διαδρομές στη Διδασκαλία της Νέας Ελληνικής. Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Ματθαίουδάκη, Μ., Νικολαΐδου, Κ., Κίτσου, Ι., Παναγιωτίδου, Β., Σακελλαρίου, Α. & Σπανού, Κ. (χ.χ.) *Προσεγγίσεις, Μέθοδοι και Τεχνικές διδασκαλίας*. Διαδρομές στη Διδασκαλία της Νέας Ελληνικής. Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Ρομποπούλου, Μ. (2018). *Διγλωσσία στην ελληνορθόδοξη μειονότητα της Κωνσταντινούπολης: η χρήση της Ελληνικής και της Τουρκικής γλώσσας στην προσχολική, πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση: κοινωνιογλωσσολογική προσέγγιση*. (Μη εκδοθείσα Διδακτορική Διατριβή, Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών)

Σπαντιδάκης, Γ., Βασαρμίδου, Δ., (2014). *Οδηγός Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας της Ελληνικής ως Δεύτερης/ Ξένης Γλώσσας και Στοιχείων Ιστορίας και Πολιτισμού: Ελληνόγλωσση Εκπαίδευση και Ηλεκτρονική Μάθηση στη Διασπορά*. Πανεπιστήμιο Κρήτης. Ρέθυμνο: Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ.

Σφυρόρα, Μ. 2003. *Η επεξεργασία της εικόνας στη σχολική τάξη*, Διδακτική μεθοδολογία, Κλειδιά και αντικλειδιά, Εκπαίδευση μουσουλμανοπαίδων, 2002-2004, ΥΠΕΠΘ, Αθήνα, 2003.

Τοκμακίδου, Ε., Κοσμίδου, Ι., (2013). *Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση*

αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης. Νεοελληνική Λογοτεχνία, Β΄ Δημοτικού, Τίτλος: «Παρέα με τον Οδυσσέα Ελύτη». Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, ΥΠΕΠΘ, Θεσσαλονίκη.

Ξενογλώσση

- Hall, T. (2002). *Differentiated instruction*, Wakefield, MA: National Center on Accessing the General Curriculum, Ανακτήθηκε στις 22 Δεκεμβρίου, 2017 από: http://www.cast.org/publications/ncac/ncac_diffinstruc.html
- Heacox, D. (2002). *Differentiating instruction in the regular classroom: How to reach and teach all learners*, Grades 3-12. Minneapolis, MN: Free Spirit Publishing
- Richards, C. J., Rodgers, T. S. (2002). *Approaches and methods in language teaching*. Cambridge University Press.
- King-Shaver, B. (2008, April). *Differentiated instruction: the New and Not So New*. California English.
- Tomlinson, C. A. (1999). *Differentiated Classroom: Responding to the Needs of All Learners*. Virginia, Alexandria, Association for Supervision and Curriculum Development.
- Tomlinson, C. A. (2003). Differentiating Instruction in Response to Student Readiness, Interest, and Learning Profile in Academically Diverse Classrooms: A Review of Literature. *Journal for the Education of the Gifted*. Ανακτήθηκε στις 20 Δεκεμβρίου, 2018 από <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ787917.pdf>
- Tomlinson, C. A. (2005). *How to differentiate instruction in mixed-ability classrooms*. Upper Saddle River, NJ: Pearson/Merrill Prentice Hall
- Willis, J. (1996). *A framework for Task Based Learning*. Longman Handbooks for Language Teachers.